

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกัน
และควบคุมโรคไข้มาลาเรียในหมู่บ้านที่มีเขตติดต่อศูนย์อพยพชาวพม่า
บ้านแม่สุริน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชื่อและนามสกุล นายอนุชา ตาสิตี

วิชาเอก บริหารสาธารณสุข

สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา จันทร์คง
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ช่อทิพย์ บรมชนรัตน์

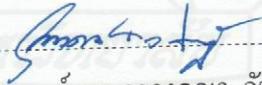
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อดิศักดิ์ สัตย์ธรรม)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา จันทร์คง)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ช่อทิพย์ บรมชนรัตน์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ค.ป.

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรียในหมู่บ้านที่มีเขตติดต่อศูนย์อพยพชาวพม่าบ้านแม่สุริน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัย นายอนุชา ตาสิตี รหัสนักศึกษา 2545000032 **ปริญญา** สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ จันทรวงศ์ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ช่อทิพย์ บรรณรัตน์
ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาคั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกันควบคุมโรคไข้มาลาเรีย 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ ความเชื่อในการดูแลสุขภาพตนเองและการเจ็บป่วย และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรีย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ ความเชื่อในการดูแลสุขภาพตนเองและการเจ็บป่วย และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ กับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกันควบคุมโรคไข้มาลาเรียในหมู่บ้านที่มีเขตติดต่อศูนย์อพยพชาวพม่าบ้านแม่สุริน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 4) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรีย

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านที่มีเขตติดต่อศูนย์อพยพชาวพม่าบ้านแม่สุริน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 299 คน โดยศึกษาทุกหน่วยประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ไคสแคว์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรีย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ไม่ได้เรียนหนังสือ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ของครอบครัวไม่เกิน 2,500 บาท และสถานภาพสมรสคู่ มีความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรียระดับสูง ทักษะโดยรวมอยู่ในระดับเชิงบวก ความเชื่อในการดูแลสุขภาพตนเองและการเจ็บป่วยและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรีย ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ ความรู้ ทักษะ ความเชื่อในการดูแลสุขภาพตนเองและการเจ็บป่วย การสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ และ 4) ปัญหาอุปสรรค ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรียที่สำคัญ คือ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรียไม่เพียงพอ โดยมีข้อเสนอแนะว่ารัฐควรให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ มุ้งชุบสารเคมีตกค้าง, ทรายอะเบท เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม ความเชื่อ การป้องกันและควบคุมโรค ไข้มาลาเรีย

Thesis title: Factors Associated with Household-Heads' Participation in Malaria Prevention and Control in the Villages Bordering on Ban Mae Surin Refugee Camp in Khun Yuam District, Mae Hong Son Province

Researcher: Mr. Anucha Tasiti; **ID:** 2545000032; **Degree:** Master of Public Health; **Thesis advisors:** (1) Dr. Warangkana Chankong, Associate Professor; (2) Dr. Chawthip Boromtanarat, Assistant Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this descriptive research were to study: (1) the participation of heads of households; (2) personal factors, knowledge, attitudes, beliefs in self-care and illness as well as support from public agencies; (3) the relationship between personal factors, knowledge, attitudes, beliefs in self-care and illness as well as support from public agencies and the participation of heads of households; and (4) the problems, obstacles and suggestions, all in relation to the prevention and control of malaria in the villages adjacent to Ban Mae Surin Burmese Refugee Camp in Khun Yuam District, Mae Hong Son province.

The study was conducted all 299 heads of households in the villages bordering on the refugee camp, using a questionnaire with the reliability of 0.92 for data collection. Data were collected and then analyzed to determine percentages, means, standard deviations, and inferential statistics, including chi-square and Pearson correlation coefficient.

The results showed that, among the household-heads: (1) their overall participation in malaria prevention and control was at a moderate level; (2) most of them were male, married, aged between 41-50 years, uneducated, and farmers with a family income of less than 2,500 baht; the level of their knowledge about malaria prevention and control was high; their overall attitudes were positive; and their overall beliefs in self-care and illness as well as support from public agencies were moderate; (3) the factors related to their participation in malaria prevention and control were age, educational level, occupation, knowledge, attitudes, beliefs in self-care and illness as well as support from public agencies; and (4) the important problem and obstacle in malaria prevention and control was insufficient supplies and equipment. Therefore, it is suggested that the government should provide more materials including insecticide-treated bednets and Abate sand granules.

Keywords: Participation, Belief, Prevention and control of malaria

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ จันทรวงศ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ช่อทิพย์ บรมชนรัตน์ ที่ได้สละเวลาในการให้ความรู้ คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งได้ตรวจสอบความถูกต้องของวิทยานิพนธ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อติศักดิ์ สัตย์ธรรม ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำให้วิทยานิพนธ์ มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ดร. ธวัชชัย อภิเดชกุล อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง คุณกิติพัฒน์ เยาวโสภานนท์ หัวหน้ากลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัว โรงพยาบาลอำเภอขุนยวม คุณพรชัย อ่อนสอด พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ เจ้าหน้าที่ประจำกลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัว โรงพยาบาลขุนยวม คุณสิทธิเวช วิจิตร นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่แจ่ม และคุณสุกรใจ เลิศขจร พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ เจ้าหน้าที่ประจำกลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัว โรงพยาบาลขุนยวม ที่สละเวลาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและรายละเอียดของข้อความ ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ในแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณ ทันตแพทย์หญิงสุวิมล คำทวี ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ที่ให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา

ขอขอบพระคุณ หัวหน้าครัวเรือน บ้านห้วยนา ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่อนุญาตให้ทดลองเครื่องมือแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณหัวหน้าครัวเรือน บ้านแม่สะเป่ใต้ บ้านแม่สะเป่เหนือ บ้านห้วยพาน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถามและขอขอบคุณผู้ประสานงานในการเก็บข้อมูลทุกท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ เพื่อนร่วมงาน เพื่อนนักศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ให้อกำลังใจ ให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่ง

อนุชา ตาสิตี

สิงหาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ประเด็นปัญหาการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
กรอบแนวความคิด	6
ขอบเขตการวิจัย	7
สมมติฐานการวิจัย	7
นิยามศัพท์	8
ประโยชน์ที่ได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้มาลาเรีย	11
วิธีการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรีย	18
บทบาทของ อาสาสมัครมาลาเรียอาสาสมัครสาธารณสุขเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรีย	25
แนวความคิดมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมโรคไข้มาลาเรีย	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	74
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	75
การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล	82
การวิเคราะห์ข้อมูล	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	85
การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกันและควบคุม โรคมาลาเรีย	87
การวิเคราะห์จำนวนร้อยละของระดับความรู้ในการป้องกันและควบคุม โรคไข้มาลาเรีย	91
การวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนในการมีส่วนร่วมการป้องกัน และควบคุมโรคไข้มาลาเรีย	93
ด้านความเชื่อในการดูแลสุขภาพตนเองและการเจ็บป่วย ของหัวหน้าครัวเรือน ต่อการ มีส่วนร่วมการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรีย	95
การได้รับสนับสนุนหน่วยงานของรัฐในการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือน ในการป้องกันและควบคุมไข้มาลาเรีย	96
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส) กับการมีส่วนร่วมหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกันและควบคุม โรคไข้มาลาเรีย	97
ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้มาลาเรียในหมู่บ้านที่มีเขตติดต่อศูนย์อพยพชาวพม่าบ้านแม่สุริน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	100
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
สรุปการวิจัย	103
อภิปรายผล	106
ข้อเสนอแนะ	111
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	120
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	121
ข แบบสอบถาม	123
ประวัติผู้วิจัย	138

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวน ร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือนของหมู่บ้านที่มีเขตติดต่อ ศูนย์อพยพชาวพม่าบ้านแม่สุริน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	85
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือน ในการป้องกันและควบคุมไข้มาลาเรียจำแนกรายด้าน	87
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าระดับของการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือน ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรียของหมู่บ้านที่มีเขตติดต่อศูนย์อพยพ ชาวพม่าบ้านแม่สุริน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	88
ตารางที่ 4.4 ระดับความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรียของหัวหน้าครัวเรือน	91
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าร้อยละระดับความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรีย ของหัวหน้าครัวเรือน (รายข้อ)	92
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ ของทัศนคติของการ มีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการควบคุมและป้องกันโรคไข้มาลาเรีย	93
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ ของความเชื่อในการดูแล สุขภาพตนเองและการเจ็บป่วยของหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกันและควบคุม โรคไข้มาลาเรีย	95
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ ของการสนับสนุน หน่วยงาน ของรัฐต่อการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้มาลาเรีย	97
ตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วม ของหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้มาลาเรีย	98
ตารางที่ 4.10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านความรู้ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัย ด้านความเชื่อในการดูแลสุขภาพและการเจ็บป่วย ปัจจัยด้านการสนับสนุน หน่วยงานของรัฐกับการมีส่วนร่วมหัวหน้าครัวเรือนในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้มาลาเรีย	100
ตารางที่ 4.11 แสดงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	101

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพที่ 2.1 แสดงแนวคิดสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม	32
ภาพที่ 2.2 บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้น ของอาร์นสไตน์	40
ภาพที่ 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67

